

(इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णयाचा मराठी भाषेत अनुवाद)

(१९९६) २ एस. सी. आर. १०६८

गोपाळजी खन्ना

विरुद्ध

अलाहाबाद बँक आणि इतर

फेब्रुवारी २७, १९९६

[न्यायमूर्ती एस. सी. अग्रवाल आणि न्यायमूर्ती जी. टी. नानावटी]

सेवा कायदा:

अलाहाबाद बँक अधिकारी कर्मचारी (शिस्त आणि अपील) नियमन, १९७६:नियमन१८.

कर्मचाऱ्यांवरील दंड-लागू करणे- पुनर्विलोकन-दंडात वाढ करणे- अध्यक्ष आणि व्यवस्थापकीय संचालक म्हणून काम करणाऱ्या कार्यकारी संचालकांनी दिलेला दंडात्मक आदेश - निर्णीत - - कार्यकारी संचालकांना पुनर्विलोकन प्राधिकरण म्हणून निर्दिष्ट केले गेले नाही या आधारावर रद्द आणि अवैध नाही- तसेच हा अधिकार प्रत्यायोजित केला जाऊ शकत नाही या आधारावर अवैध नाही, विशेषतः जेव्हा कर्मचाऱ्याला आदेश हा अध्यक्ष आणि व्यवस्थापकीय संचालकांची कार्ये पार पाडणाऱ्या व्यक्तीने जारी केलेला आहे असे समजले असेल.

प्रशासकीय कायदा:

शक्तित्वे प्रत्यायोजन- अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक बँकेचे - आढावा घेण्याच्या अधिकाराचा वापर करण्यासाठी-अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांचा कार्यभार सांभाळणाऱ्या कार्यकारी संचालकांनी कर्मचार्यांवर लादलेल्या दंडाच्या वाढीचा आढावा घेण्याच्या अधिकाराचा वापर करण्यासाठी- निर्णीत - कर्मचार्यांवर लादलेल्या - शक्तित्वे प्रत्यायोजनकरणे असे होत नाही.

शब्द आणि पदबंध :-

" सांविधिक कायदा "अलाहाबाद बँक अधिकारी कर्मचारी (शिस्त आणि अपील) नियमन,, १९७६ च्या संदर्भात अर्थ.

अपीलकर्ता हा प्रतिवादी बँकेचा कर्मचारी होता. गैरवर्तणुकीच्या काही कृत्यांसाठी त्याच्याविरुद्ध विभागीय चौकशी सुरू करण्यात आली. शिस्तपालन अधिकाऱ्यांनी, दंडाच्या स्वरूपात, त्याच्या पगाराच्या समय श्रेणीत त्याला खालचा टप्पा केले. त्यावेळी अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक पदाचा कार्यभार सांभाळणाऱ्या कार्यकारी संचालकांनी त्यांच्यावर लादलेला दंड अपुरा असल्याचे आढळून आल्याने, त्यांनी हा दंड रद्द करण्याचा आदेश दिला, कारणे दाखवा नोटीस बजावली आणि अखेरीस किमान वेतनात त्यांचा पगार कमी दर्जाचे निश्चित करून दंड वाढवला. अपीलकर्त्याने उच्च न्यायालयात रिट याचिका दाखल करून त्या आदेशाला आव्हान दिले, जी फेटाळण्यात आली. त्यामुळे हे अपील.

अपीलकर्त्याच्या वतीने असा युक्तिवाद करण्यात आला की दंडाच्या वाढीचा आदेश कार्यकारी संचालकांनी पारित केला होता आणि कार्यकारी संचालक अलाहाबाद बँक अधिकारी कर्मचारी (शिस्त आणि अपील) नियमन, १९७६ मध्ये पुनर्विलोकन प्राधिकरण म्हणून निर्दिष्ट केलेला नसल्यामुळे, त्याने पारित केलेला आदेश निरर्थक मानला पाहिजे; नियमन १८ अंतर्गत अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक यांना पुनर्विलोकन प्राधिकरण म्हणून निर्दिष्ट केले गेले होते, त्यामुळे अधिकार कोणत्याही अधीनस्थ प्राधिकरणाला वैधपणे सोपवता येऊ शकत नाही; आणि म्हणूनच, कार्यकारी संचालक, अध्यक्ष आणि व्यवस्थापकीय निर्देशक च्या कार्यालयांचा कार्यभार धारण करूनही, त्या अधिकाराचा वैधपणे वापर करू शकत नव्हते.

याचिका फेटाळत, ह्या न्यायालयाने

असा निर्णय दिला की :-१.१ कारणे दाखवा नोटीस आणि दंड वाढवण्याच्या आदेशात असे म्हटले आहे की ते कार्यकारी संचालक यांनी अलाहाबाद बँक अधिकारी कर्मचारी (शिस्त आणि अपील) नियमन, १९७६ च्या नियम १८ च्या संदर्भात पारित केले होते. याचा अर्थ असा होईल की उपरोक्त आदेश पारित करताना ते अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांची कार्ये पार पाडत होते. ते केवळ अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक पदाचा कार्यभार सांभाळत होते आणि त्यामुळे ते अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक म्हणून वरील आदेशांवर स्वाक्षरी करू शकले नसते. त्यावेळी ते कार्यकारी संचालकाचे पद मोठ्या प्रमाणात धारण करत असल्याने, त्यांनी वरील आदेशांवर स्वाक्षरी करताना, कार्यकारी संचालक म्हणून स्वतःचे योग्य वर्णन केले. अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांची कार्ये पार पाडणाऱ्या व्यक्तीने जारी केलेली कारणे दाखवा नोटीस, जे त्यानुसार केलेल्या त्याच्या निवेदनावरून दिसून येते, हे देखील अपीलकर्त्याने समजून घेतले. [१०७२- सी-ई] एफ

१.२ संचालक मंडळाने बँकिंग कंपनी (उपक्रमांचे अधिग्रहण आणि हस्तांतरण) कायदा, १९७० च्या कलम १९ द्वारे प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून हे नियम तयार केले असले तरी त्यांची तुलना

कायद्याने केली जाऊ शकत नाही.संचालक मंडळाने हे नियम बनवून जे केले आहे ते म्हणजे बँकेच्या कर्मचाऱ्यांविरुद्ध शिस्तभंगाची कारवाई करण्याच्या अधिकाराचे नियमन करणे. शिवाय, हे असे प्रकरण नाही जिथे अध्यक्ष किंवा व्यवस्थापन संचालकांच्या अधिकाराचा वापर त्या अधिकाराच्या प्रत्यार्पणामुळे अधीनस्थ अधिकाऱ्याद्वारे केला गेला.कार्यकारी संचालक पुनरावलोकनाच्या अधिकाराचा वापर करताना खरोखरच अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांची कार्ये पार पाडत होते कारण ते त्यानंतर त्यांना त्या कार्यालयांचा प्रभारी नेमण्यात आले आणि त्यामुळे त्या कार्यालयांची सर्व कर्तव्ये आणि कार्ये पार पाडण्याचा त्यांना अधिकार होता. तो अधिकार त्यांना सोपवण्यात आला या आधारावर त्यांनी त्याचा वापर केला नाही.
[१०७२- जी-एच; १०७३-ए-बी]

१. ३ कार्यकारी संचालकाकडे अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांचा कार्यभार सोपवल्यामुळे त्याला सर्व कार्यकारी अधिकार वापरण्याचा, कर्तव्ये पार पाडण्याचा आणि त्या पदांशी संलग्न कार्ये पार पाडण्याचा अधिकार झाला आणि त्यामुळे त्याने दिलेला दंडाचा आदेश कायदेशीर आणि वैध होता.[१०७६-सी-डी]

कृष्णकुमार वि. विभागीय सहाय्यक अभियंता, [१९७९] ४ एस. सी. सी. २८९, एस. मराठवाडा विद्यापीठ वि. शेषराव बलवंत राव चव्हाण, [१९८९] ३ एस. सी. सी. १३२; रमाकांत श्रीपद सिनाई अडवल पालकर वि. भारतीय संघ, [१९९१] सप्ली.२ एससीसी ७३३; हरियाणा राज्य विरुद्ध एस. एम. शर्मा, [१९९३] सप्लीमेंट.३ एस. सी. सी. २५२; अजैब सिंग वि. पंजाब राज्य, [१९६५]२ एस. सी. आर. ८४५; हरी चंद अग्रवाल वि. द बटाला इंजिनिअरिंग कंपनी लिमिटेड, ए. आय. आर. (१९६९) एस. सी. ४८३ आणि मध्य प्रदेश राज्य वि. श्री शीओ नारायण यादव, लागू न करण्यायोग्य.डी. बर्नार्ड वि. नॅशनल डॉक लेबर बोर्ड, [१९५३] १ ऑल इंग्लंड अहवाल १११३ , संदर्भित.

दिवाणी अपील न्यायाधिकरण: दिवाणी अपील क्रमांक १९९६ चा ३८९५.

सी. मिस. डब्ल्यू. पी. क्रमांक १९८८ चा ४०४८ अलाहाबाद उच्च न्यायालयाच्या ५-४-८९ तारखेच्या निकाल आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्याच्या बाजूने अनिल कुमार गुप्ता.

प्रतिवादींसाठी एस. के. मेहता.

न्यायालयाचा निर्णय न्यायमूर्ती नानावटी यांनी दिला. अनुमती देण्यात आली.

या याचिकेवर विचार करण्यासाठी जो छोटा प्रश्न उद्भवतो तो म्हणजे अलाहाबाद बँक अधिकारी कर्मचारी (शिस्त आणि अपील) नियमन , १९७६ च्या नियम१८ अंतर्गत अलाहाबाद बँकेचे अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांना उपलब्ध असलेला फेरविचार करण्याचा अधिकार कार्यकारी संचालकाद्वारे वापरला जाऊ शकला असता का, ज्यांना अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक यांच्या अनुपस्थितीत विद्यमान अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांच्या कार्यालयांचा कार्यभार सोपवण्यात आला होता.

अपीलकर्ता हा अलाहाबाद बँकेचा कर्मचारी आहे. गैरवर्तनाच्या काही कृत्यांसाठी त्याच्याविरुद्ध चौकशी सुरू करण्यात आली. ३० जून १९८७ रोजीच्या आदेशानुसार, शिस्तपालन प्राधिकरणाने, दंडाच्या स्वरूपात, त्याच्या पगाराच्या समय श्रेणी त्याला खालचा टप्पा केले.त्यावेळी अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक पदांचा कार्यभार सांभाळणाऱ्या कार्यकारी संचालकांनी अपीलकर्त्यावर लादलेला दंड अपुरा असल्याचे आढळून आल्याने, त्यांनी ३० डिसेंबर १९८७ रोजी दंडाचा हा आदेश बाजूला सारत आणि एम. एम. जी. स्केल II वरून जे. एम. जी. ग्रेड स्केल I पर्यंत कमी करण्याचा मोठा दंड ठोठावण्याचा आणि जे. एम. जी. स्केल I मध्ये किमान त्या प्रमाणात त्याचा पगार निश्चित करण्याचा प्रस्ताव मांडला.त्या आदेशाद्वारे, प्रस्तावित वाढीव दंड त्याच्यावर का लादला जाऊ नये यासाठी अपीलकर्ता ला त्याचे निवेदन सादर करण्यास सांगण्यात आले. अपीलकर्त्याने केलेल्या निवेदनाचा विचार केल्यानंतर कार्यकारी संचालकांनी दिनांक ५-२-१९८८ च्या आदेशाद्वारे एम. एम. जी. प्रमाण II वरून जे. एम. जी. प्रमाण I पर्यंत कमी करण्याचा दंड ठोठावला आणि अपीलकर्त्याचा किमान पगार त्या प्रमाणानुसार निश्चित केला. अपीलकर्त्याने अलहाबाद उच्च न्यायालयात रिट याचिका दाखल करून त्या आदेशाला आव्हान दिले.उच्च न्यायालयासमोर मांडण्यात आलेल्या कोणत्याही युक्तिवादात कोणतेही तथ्य आढळून न आल्याने तो फेटाळण्यात आला.

आमच्यासमोर दोन वाद निर्माण झाले आहेत. प्रथम, असा युक्तिवाद करण्यात आला की दंड वाढवणारा आदेश कार्यकारी संचालक म्हणून श्री. वाधवा यांनी त्यांच्या क्षमतेनुसार पारित केला होता आणि कार्यकारी संचालकांना पुनर्विलोकन अधिकारी म्हणून नियमांमध्ये निर्दिष्ट केलेले नसल्यामुळे, त्यांनी दिलेला आदेश अमान्य मानला जावा.दुसरे म्हणजे, आणि पर्यायी, असा युक्तिवाद करण्यात आला की नियमांनुसार, केवळ अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक हे पुनर्विलोकन अधिकारी म्हणून निर्दिष्ट केले गेले आहेत आणि म्हणूनच, एफ. श्री वाधवा जे कार्यकारी संचालक होते आणि केवळ अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक पदांचा सध्याचा कार्यभार सांभाळत होते, ते शिस्तपालन प्राधिकरणाने पारित केलेल्या दंडाच्या आदेशाचा आव्हान घेऊ शकले नसते.

या युक्तिवादांचा विचार करण्यापूर्वी असे म्हटले जाऊ शकते की २३-६-१९८७ पर्यंत श्री. आर. श्रीनिवासन हे अलाहाबाद बँकेचे अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक होते. दिनांक २३-६-१९८७ च्या अधिसूचनेद्वारे बँक ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष आणि व्यवस्थापकीय संचालक म्हणून त्यांची नियुक्ती करण्यात आली होती, त्यामुळे त्यांना कार्यकारी संचालक श्री. आर. एल. वाधवा यांच्याकडे सध्याचे कर्तव्य सोपवण्याचे निर्देश देण्यात आले होते. उक्त अधिसूचनेनुसार श्री श्रीनिवासन यांच्याकडे सुपूर्द करण्यात आले आणि श्री वाधवा यांनी २४-६-१९८७ रोजी अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक पदांचा कार्यभार स्वीकारला. परिणामी स्थिती अशी होती की त्यानंतर श्री वाधवा यांनी कार्यकारी संचालकाचे पद कायम राखले आणि त्याच वेळी अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांच्या पदांचा कार्यभारही सांभाळला. २९ एप्रिल १९८८ रोजी श्री. वाधवा यांची व्यवस्थापन संचालक आणि बँकेचे अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करण्यात आली.

त्यांच्या पहिल्या युक्तिवादाच्या समर्थनार्थ विद्वान वकिलाने ३०-१२-१९८७ दिनांकित आदेश-सह-कारण दाखवा नोटीस आणि ५-२-१९८८ दिनांकित आक्षेपित आदेशाकडे आमचे लक्ष वेधले. दोन्हीवर श्री वाधवा यांनी कार्यकारी संचालक म्हणून स्वाक्षरी केली आहे, तथापि, आम्हाला आढळले आहे की, या दोन्ही आदेशांमध्ये असे म्हटले आहे की ते नियम १८ च्या संदर्भात त्यांनी पारित केले होते. याचा अर्थ असा की हे आदेश पारित करताना श्री. वाधवा हे अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांची कार्ये पार पाडत होते. श्री वाधवा यांच्याकडे केवळ अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांच्या पदांचा कार्यभार होता आणि त्यामुळे ते अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक म्हणून त्या आदेशांवर स्वाक्षरी करू शकले नसते. त्यावेळी ते कार्यकारी संचालकाचे पद मोठ्या प्रमाणात धारण करत असल्याने, त्या आदेशांवर स्वाक्षरी करताना त्यांनी स्वतः ला कार्यकारी संचालक म्हणून योग्यरित्या वर्णन केले. अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांची कार्ये पार पाडणाऱ्या व्यक्तीने जारी केलेली कारणे दाखवा नोटीस, जे त्यानुसार केलेल्या त्याच्या निवेदनावरून दिसून येते, हे देखील अपीलकर्त्याने समजून घेतले. त्या मध्ये त्यांनी श्री वाधवा यांचा कार्यकारी संचालक आणि पुनर्विलोकन अधिकारी म्हणून उल्लेख केला आहे. म्हणून, विद्वान वकिलाने उपस्थित केलेला पहिला युक्तिवाद नाकारला पाहिजे.

दुसऱ्या युक्तिवादाच्या संदर्भात, विद्वान वकिलाने सादर केले होते की पुनर्विलोकनाचे अधिकार नियमन १८ द्वारे प्रदान केले आहेत. केवळ अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक हे पुनर्विलोकन अधिकारी म्हणून निर्दिष्ट केले जातात. त्यामुळे हे वैधानिक अधिकार केवळ अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकच वापरू शकतात कारण ते वैधानिक तरतुदीनुसार नामांकित अधिकारी आहेत आणि कोणत्याही अधीनस्थ प्राधिकरणाला वैधपणे सोपवले जाऊ शकत नाहीत. त्यामुळे श्री वाधवा हे त्या अधिकाराचा वैधपणे वापर करू शकले नसते. या निवेदनामध्ये काहीही तथ्य नाही. हे खरोखर चुकीचे आहे. संचालक मंडळाने बँकिंग

कंपनी (उपक्रमांचे अधिग्रहण आणि हस्तांतरण) अधिनियम , १९७० च्या कलम १९ द्वारे प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून हे नियम तयार केले असले तरी त्यांची तुलना कायद्याने केली जाऊ शकत नाही.संचालक मंडळाने हे नियम बनवून जे केले आहे ते म्हणजे बँकेच्या कर्मचाऱ्यांवर शिस्तभंग कारवाई. शिवाय, अध्यक्ष किंवा व्यवस्थापन संचालकांच्या अधिकाराचा वापर त्या अधिकाराच्या प्रत्यायोजनमुळे अधीनस्थ अधिकाऱ्याद्वारे केला गेला असे हे प्रकरण नाही. पुनर्विलोकनाच्या अधिकाराचा वापर करताना श्री. वाधवा हे खरोखरच अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांची कार्ये पार पाडत होते कारण त्यावेळी त्यांना त्या कार्यालयांचा प्रभारी नेमण्यात आले होते आणि त्यामुळे त्या कार्यालयांची सर्व कर्तव्ये आणि कार्ये पार पाडण्याचा त्यांना अधिकार होता.तो अधिकार त्याला सोपवण्यात आला या आधारावर त्याने त्याचा वापर केला नाही. त्यामुळे बर्नार्ड वि. नॅशनल डॉक लेबर बोर्ड, [१९५३] १ ऑल इंग्लंड रिपोर्ट १११३, कृष्णकुमार वि. विभागीय सहाय्यक विद्युत अभियंता, [१९७९] ४ एस. सी. सी. २८९ आणि मराठवाडा विद्यापीठ वि. शेषराव बलवंत राव चव्हाण, [१९८९] ३ एस. सी. सी. १३२ मधील निर्णयांवर विद्वान वकिलांनी आधार घेतला की वैधानिक शक्तीचा वापर केवळ नामांकित प्राधिकरणाद्वारे केला जाऊ शकतो आणि पुढे प्रत्यायोजित केला जाऊ शकत नाही, पुढील विचार करण्याची आवश्यकता नाही.तसेच, रमाकांत श्रीपद सिनाई अडवलपालकर वि. युनियन ऑफ इंडिया, [१९९१] सप्ल.(२) एस. सी. सी. ७३३ आणि हरियाणा राज्य विरुद्ध एस. एम. शर्मा, [१९९३] सप्लीमेंट.३ विद्वान वकिलाने उद्धृत केलेल्या एस. सी. सी. २५२ चा काही संबंध नाही.ज्या अधिकाऱ्याकडे कमी पद आहे आणि ज्याला उच्च पदाची कर्तव्ये पार पाडण्यास सांगितले जाते अशा अधिकाऱ्याला त्या उच्च पदावर पदोन्नती दिली जाऊ शकते का, हा प्रश्न त्या प्रकरणांमध्ये विचारार्थ उपस्थित झाला.या न्यायालयाने असे म्हटले आहे की उच्च पदाच्या सध्याच्या कर्तव्यांची जबाबदारी सोपवणे म्हणजे पदोन्नती नाही आणि अशा प्रकरणांमध्ये ती व्यक्ती आपले मूलभूत कनिष्ठ पद कायम ठेवते आणि केवळ स्टॉप-गॅप व्यवस्था म्हणून उच्च पदाची कर्तव्ये पार पाडते.

पुढे असे सादर करण्यात आले की जेव्हा एखाद्या व्यक्तीला उच्च पदाच्या सध्याच्या कर्तव्यांचा कार्यभार सोपवला जातो, तेव्हा तो केवळ त्या अधिकारांचा वापर करू शकतो आणि कार्यकारी आदेशानुसार उच्च पदावर असलेल्या व्यक्तीला उपलब्ध असलेली कार्ये करू शकतो, वैधानिक तरतुदींद्वारे प्रदान केलेली कार्ये नाही.या निवेदनाच्या समर्थनार्थ विद्वान वकिलाने अजैब सिंग विरुद्ध पंजाब राज्य, [१९६५] २ एस. सी. आर. ८४५ मधील या न्यायालयाच्या निर्णयावर भर दिला.त्या प्रकरणात जे घडले ते असे होते की अमृतसरच्या अतिरिक्त जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांना फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १८९८ जी च्या कलम १० (२) अंतर्गत जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांचे अधिकार देण्यात आले होते आणि त्यांना अमृतसरच्या जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांच्या कार्यालयाचा प्रभारी देखील नेमण्यात आले होते, ज्यांची बदली करण्यात आली होती. कलम १० (१) अंतर्गत त्यांची जिल्हा दंडाधिकारी म्हणून नियुक्ती करण्याचा कोणताही आदेश देण्यात आला

नाही.जिल्हा दंडाधिकारी कार्यालयाचा प्रभारी असताना त्यांनी डिफेन्स ऑफ इंडिया कायदा आणि नियम, १९६२ अंतर्गत स्थानबद्धतेचा आदेश दिला.त्या आदेशाला या आधारावर आव्हान देण्यात आले होते कि कलम १० (१) अंतर्गत अतिरिक्त जिल्हा दंडाधिकाऱ्याची जिल्हा दंडाधिकारी म्हणून नियुक्ती करण्यात आली नव्हती, त्याला स्थानबद्धतेचा आदेश देण्याचा अधिकार नव्हता आणि म्हणूनच, त्याने दिलेला आदेश कोणत्याही कायद्याच्या अधिकाराशिवाय होता आणि तो रद्द करण्यास पात्र होता.या न्यायालयाने भारतीय डिफेन्स कायदा आणि नियमांच्या संबंधित तरतुदींचा विचार केल्यानंतर, अधिकाराचे कठोर स्वरूप आणि त्यातून होणाऱ्या परिणामांचा विचार केल्यानंतर असे निरीक्षण नोंदवले की नजरकैदेच्या अधिकाराचा वापर केवळ राज्य सरकार किंवा ज्या अधिकाऱ्याला तो सोपवण्यात आला होता त्या अधिकाऱ्याने किंवा प्राधिकरणाने केला जाऊ शकतो आणि हा अधिकार जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांपेक्षा खालच्या दर्जाच्या नसलेल्या अधिकाऱ्याला किंवा प्राधिकरणाला सोपवला जाऊ शकतो.त्यानंतर असे म्हटले गेले की, जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांच्या कार्यालयात रिक्त जागा असल्याने अतिरिक्त जिल्हा दंडाधिकारी वर जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांच्या अधिकारांचा वापर करत असले तरी, ते अद्याप जिल्हा दंडाधिकारी नव्हते कारण त्यांची नियुक्ती संहितेच्या कलम १० (१) अंतर्गत केली गेली नव्हती आणि त्यामुळे त्यांना स्थानबद्धतेचा आदेश देण्याचा अधिकार नव्हता.जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांच्या अधिकारांचा वापर करूनही तो जिल्हा दंडाधिकारी दर्जाचा अधिकारी बनला नाही.या प्रकरणात आम्ही अशा तरतुदीशी संबंधित नाही आणि म्हणूनच बँकेचे कार्यकारी संचालक जेव्हा अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांच्या पदांची जबाबदारी सोपवली गेली तेव्हा ते अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक दर्जाचे अधिकारी झाले की नाही याचा विचार करण्याची आवश्यकता नाही.शिवाय, दंडाच्या आदेशाचा आढावा घेण्याच्या अधिकारासह त्याच्या कर्मचाऱ्याविरुद्ध शिस्तभंगाची कारवाई करण्याचा नियोक्त्याचा अधिकार, एखाद्या व्यक्तीला ताब्यात घेण्याच्या वैधानिक अधिकारापासून वेगळा केला पाहिजे.त्यामुळे, या निर्णयाच्या आधारे असे मानले जाऊ शकत नाही की कार्यकारी संचालक, ज्यांच्याकडे केवळ अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालकांच्या पदांची जबाबदारी सोपवण्यात आली होती, त्यांनी शिस्तपालन प्राधिकरणाने पारित केलेल्या दंडाच्या आदेशाचा आढावा घेण्याच्या अधिकाराचा वापर केला नसता.

हरि चंद अग्रवाल विरुद्ध द बटाला इंजिनिअरिंग कंपनी लिमिटेड, ए. आय. आर. (१९६९) एस. सी. ४८३ मध्ये देखील एक प्रश्न उपस्थित झाला होता की, फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १० (२) अंतर्गत जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांचे सर्व अधिकार सोपवण्यात आलेल्या अतिरिक्त जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांनी भारतीय डिफेन्स कायदा, १९६२ च्या कलम २९ अंतर्गत मालमत्तेची मागणी करण्यासाठी केंद्र सरकारने जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांना दिलेला अधिकार वापरला असता का? या न्यायालयाने पुढीलप्रमाणे निकाल दिला:

" मागणी करण्याचे अधिकार अतिशय कठोर स्वरूपाचे आहेत आणि त्यात संविधानाच्या अनुच्छेद १९ (१) (एफ) अंतर्गत हमी दिलेल्या मालमत्तेच्या संदर्भात मूलभूत अधिकारांचा समावेश आहे. केंद्रीय शासन कायद्याच्या कलम २९ अ अंतर्गत आपल्या अधिकाराचे प्रत्यायोजन करताना सामान्यतः या प्रकरणाच्या या पैलूबद्दल पूर्णपणे जागरूक असल्याचे गृहित धरले पाहिजे आणि याच कारणास्तव जिल्ह्यातील जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांच्या उच्च दर्जाच्या अधिकाऱ्याला किंवा प्राधिकरणाला त्या अधिकाराचा वापर करण्याचा अधिकार देण्यात आला होता.

संहितेच्या कलम १० च्या योजना, जिल्हा दंडाधिकारी आणि अतिरिक्त जिल्हा दंडाधिकारी हे दोन आणि वेगळे अधिकारी आहेत आणि जरी उपकलम (२) अंतर्गत जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांच्या सर्व किंवा कोणत्याही अधिकारांचा वापर करण्याचा अधिकार त्यांना दिला जाऊ शकतो, परंतु कोणत्याही तर्काने अतिरिक्त जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांना जिल्हा दंडाधिकारी म्हटले जाऊ शकत नाही, जे कलम १० च्या उपकलम (१) मध्ये वापरलेले शब्द आहेत.

त्यामुळे हा निर्णय अपीलकर्त्याच्या वतीने मांडण्यात आलेल्या युक्तिवादाचे समर्थन करत नाही.

मध्य प्रदेश राज्य विरुद्ध श्री शिव नारायण यादव या खटल्यात, मध्य प्रदेश स्थानिक प्राधिकरण शालेय शिक्षक (सरकारी सेवेत समावेश) कायदा, १९६३ अंतर्गत तयार केलेल्या नियम ३ (ब) चा अर्थ लावणे या न्यायालयाला आवश्यक होते, जो खालीलप्रमाणे आहे:

" 3 (बी) माध्यमिक/ उच्च माध्यमिक शाळेच्या मुख्याध्यापक/प्राचार्य पदाच्या भरतीसाठी संबंधित व्यक्तीकडे पदव्युत्तर पदवी असणे आवश्यक आहे आणि त्याने त्याच संस्थेत किमान ७ वर्षे या पदावर काम केले असावे आणि त्याला मध्य प्रदेशातील कोणत्याही मान्यताप्राप्त संस्थेत १० वर्षांचा अध्यापन अनुभव असावा."

प्रतिवादीने असा युक्तिवाद केला होता की किमान ७ वर्षांच्या कालावधीसाठी या पदावर काम करताना ७ वर्षांच्या गणनेच्या उद्देशाने प्रभारी मुख्याध्यापक/प्राचार्य किंवा पदावर कार्यवाहक सेवा म्हणूनही सेवेचा समावेश असेल .दुसरीकडे, राज्याने असा युक्तिवाद केला होता की मुख्याध्यापक/प्राचार्य म्हणून समाविष्ट असल्याचा दावा करणाऱ्या शिक्षकाने ७ वर्षांच्या पूर्ण कालावधीसाठी कायम पदावर मुख्याध्यापक/प्राचार्य म्हणून काम केले असावे.ज्या कालावधीत शिक्षकाने प्रभारी मुख्याध्यापक/प्राचार्य म्हणून काम केले होते तो कालावधी राज्य सरकारने ७ वर्षांच्या कालावधीची गणना करण्यासाठी विचारात घ्यायला हवा होता, असे या न्यायालयाने म्हटले.हा निर्णय अपीलकर्त्याच्या वतीने उपस्थित केलेल्या युक्तिवादाला कोणतेही समर्थन कसे देऊ शकतो याचे विवेचन करणे कठीण आहे. याउलट न्यायालयाने

असे निरीक्षण नोंदवले आहे की सहाय्यक पदाचा पुष्टीकृत धारक त्या पदाशी संलग्न कार्ये पार पाडत असेल आणि जेव्हा एखाद्याला त्याच पदावर कार्यवाहक पदावर ठेवले जाईल किंवा पदाचा कार्यभार सांभाळण्याचे निर्देश दिले जातील, तेव्हा त्याला कर्तव्ये पार पाडणे आणि समान सेवा प्रदान करणाऱ्या पदाची कार्ये पार पाडणे आवश्यक असेल. निर्णयाच्या परिच्छेद १० मध्ये पुढीलप्रमाणे निरीक्षण केले आहे:

" असे असू शकते की पदाचा पुष्टी झालेला धारक दूर असेल आणि कर्तव्ये पार पाडण्याच्या स्थितीत नसेल आणि एखाद्याची नियुक्ती कार्यवाहक पदावर केली जाऊ शकते किंवा त्याला कार्यभार सांभाळण्याचे निर्देश दिले जाऊ शकतात परंतु तरीही अशा पदधारकाला कर्तव्ये पार पाडावी लागतील आणि पदाशी संलग्न कार्ये पार पाडावी लागतील."

वरील निर्णय आणि नियमन २ (एन) आणि १८ चा विचार केल्यानंतर, आमचे असे मत आहे की कार्यकारी संचालक श्री वाधवा यांच्याकडे अध्यक्ष आणि व्यवस्थापकीय संचालक पदांचा कार्यभार सोपवण्यात आला होता, त्यामुळे त्यांना सर्व कार्यकारी अधिकार वापरण्याचा, कर्तव्ये पार पाडण्याचा आणि त्या पदांशी संलग्न कार्ये पार पाडण्याचा अधिकार मिळाला आणि त्यामुळे त्यांनी दिलेला दंडाचा आदेश कायदेशीर आणि वैध होता.

त्यामुळे हे अपील अयशस्वी होते आणि फेटाळले जाते. खर्चाबाबत कोणताही आदेश नाही.

व्ही. एस. एस.

अपील फेटाळली .

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरीता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरीता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.